

PORODIČNA TAJNA

Renata Dorestein

Porodična tajna

Prevela sa holandskog
Olivera Stanojević-Virinha

Mono i Manjana
2009.

Naslov originala
Renate Dorrestein, *Verborgen gebreken*

Copyright@1966–2008 Renate Dorrestein

Ova knjiga izdata je zahvaljujući pomoći Holandskog fonda
za objavljivanje i prevođenje (Nederlands Literair Productie-en Vertalingenfonds)

Translation copyright © 2009 Mono i Manjana

Izdavač
Mono i Manjana

Za izdavača
Miroslav Josipović
Nenad Atanasković

Glavni i odgovorni urednik
Aleksandar Jerkov

Urednik
Vojin V. Ančić

Prevod
Olivera Stanojević-Virinha

Lektura
Agencija TEA BOOKS

Korice
Natalija Petrović

Tehnički urednik
Goran Skakić

Priprema za štampu
Ljiljana Pekeč

Štampa
Elvod-print, Lazarevac

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

DORESTEIN, Renata, 1954 –
Porodična tajna : roman / Renata Dorestein ; s holandskog prevela Olivera Stanojević-Virinha. –
Beograd : Mono i Manjana, 2009 (Lazarevac : Elvod-print). – 213 str. ; 21 cm

Prevod dela: *Verborgen gebreken* / Renate Dorrestein.

ISBN 978-86-7804-201-0

COBISS.SR-ID 167552524

Ovo je jedna nevažna knjiga jer se bavi
osećanjima ženâ u jednom salonu.

Virdžinija Vulf

Jedan

U početku stvori Bog nebo i zemlju.
I Bog reče: Neka bude svetlost. I bi svetlost.
I svetlost nazva Bog dan, a tamu nazva noć.

Knjiga postanja 1

1

Kris je to uvek prepoznavala u njegovom glasu. Po načinu na koji bi rekao: „Tako, malecka“, po dolasku kući. Činilo joj se kao da je na nju upravo stao slon. Kolena bi joj klecala a dah zastao. Ponovo je dotle došlo. Ponovo. Pa ipak, svaki put je bilo kao prvi put. Ponekad bi izgledalo kao da joj život štuca: bilo bi bolje da ne misliš na štucanje jer je od toga bilo samo gore. Učiteljica je rekla da je jednom neko umro od štucanja. Učiteljica je ličila na barbi. Jedino je imala kraću kosu. Jednog popodneva, neposredno pred raspust, došla je na razgovor zato što je bila zabrinuta zbog Kris. Tako je bar rekla. Ipak je posle toga naprosto otišla na Kanarska ostrva.

Svi su ludeli za raspustom.

Kris je grizla nokte. Sada kada ga je glas odao, plašila se načina na koji je palčeve zakačio o kaiš na farmerkama. Način na koji je išao u kuhinju, vratio se s konzervom piva i otvorio je. „Oho-ho“, rekao je posle prvog čuga. Pena na gornjoj usni. Poigravanje adamove jabučice. Trebalo je da idu u Škotsku, svi zajedno.

„Kristina!“ reče majka. „Ne glodi prste.“

Brzo je odgrizla još komadić nokta na palcu i spustila ruku. Znoj joj se u mlazevima slivao niz leđa. Mada je već prošlo šest, još uvek je bilo veoma toplo. Karirano jastuče na novoj baštenskoj stolici lepilo joj se za голу nogu. Susedi s leve strane imali su iste stolice, ali s cvetnim jastučićima, i roštilj na kome su se pekale kobasice. I iz ostalih bašta širio se prodoran miris, svuda su zveckali tanjiri, čaše, viljuške i noževi. Dokle god se pružao pogled iza zasađene žive ograde, mogao si da vidiš kako polugoli ljudi sede, jedu i piju. Kao što se moglo videti, neki su doneli pomfrit iz novog tržnog

centra. LETI I ZIMI SPINTEROV SNEK PO SVAKOJ KLIMI. Ostalo je još samo popločavanje i susedstvo će biti gotovo. Više neće biti peska za igranje, neće biti kanalizacionih cevi za skrivanje. Postaviće ulične svetiljke, ležeće policajce, pločnike. Jap je rekao da je u pitanju samo još nekoliko nedelja.

„Nezamislivo“, odgovorila je majka. Majka nikada ništa nije mogla da zamisli. Verovala je samo u ono što može da vidi svojim očima.

Kris je nevoljno šutnula nogu stola. Nosila je nove patike, ružičaste s belim linijama, u jednoj patici je bila ružičasta a u drugoj bela pertla. Ženske patike. Tražila je košarkaške patike. Patike u kojima bar možeš da trčiš, i kojima bar možeš da šтираš.

„Nemoj da šтираš, Kristina“, reče majka, koja je zahtevala da je zovu Sonja otkako je upoznala Japa. Sonji je bilo četrdeset. Japu još ni približno. „Vodi računa o novim patikama. I o stolu.“ Uputi kćerki upozoravajući pogled. Nemoj sada da kvariš. Svi se moramo pomalo potruditi! Tada je povukla svoju stolicu malo unazad, ispružila dugu pocrnelu nogu i stopalo stavila u ljubavnikovo krilo. Znala je da ima dobre noge. I milo mladalačko lice, naročito kada bi se stalno trudila da gleda pomalo začuđeno. Radije ne bi obraćala veću pažnju na ono što se nalazilo između nogu i lica. Telo je otpisala posle tri porođaja.

Jap joj načas dohvati nožne prste pa ih pusti. „Hoćemo li da uzmemo još po jedno?“, zapita je umorno.

„Odlična ideja“, bez pitanja odgovori njen najstariji sin Valdo, ne dižući pogled sa sportskog časopisa koji je čitao otkako se vratio posle raznošenja novina po kraju.

Sonja ustade. Iz kuhinje je uzela pivo, kolu, kiselu vodu i kockice leda. U Škotskoj će svakako biti svežije. Sagla se, pričvrstila kaiš na sandali s visokom potpeticom i oprezno se odvušla napolje s punim poslužavnikom. „Valdo“, reče, „jesi li proverio stvari za kampovanje?“

Sin se namršti. „Još nisam“, reče. Bio je u tom beznadežnom uzrastu kada izgleda da delovi tela rastu svaki za sebe: nos mu je prevelik i četvrtast u odnosu na lice, ruke su mu predugačke u odnosu na uska ramena. Jednog trenutka si ih stavljao u krevet, puderisao im guzu i hranio ih hranom iz teglica, a sledećeg trenutka već bi imali mitesere i stidne dlake.

„Ja ću kasnije pregledati taj šator“, reče Jap.

„Ne, to je njegov posao. Hajde, Valdo, tvoje je da se pobrineš za vaš šator. Jap će za naš.“ Osetila se neprijatno zbog sopstvenih reči. Naš šator. Vaš šator. Nije trebalo da govori tako, to samo čini stvari zamršenijim. Zar nije „naš šator“ bio nešto kao „naš krevet“: za pubertetliju izvor mračnih nemirnih misli? Kada je Valdo bio mlađi, nikada nije morala da razmišlja o takvim stvarima. Mislila je: baš sam ga mnogo... moraću... učiniću... ubuduće ću.

„Valdo i ja ćemo sve to pregledati večeras“, reče Jap umirujuće. Sedeo je zavaljeno raširenih nogu, rukava na majici zavrnutih tako da su mu se videle mišićave nadlaktice. Iz crne, skoro kovrdžave kose virile su naočare za sunce. Sonja nije poznavala nikoga ko je mogao da bude tako opušten a da istovremeno ostavlja utisak kako svakog trenutka može uložiti ogroman napor, ako to hoće.

„Dobro“, reče Sonja. Zavlada tišina tako da se moglo čuti kako s druge strane ograde sused govori svojoj supruzi: „Pa nisam ti rekao da si rospija!“

Malo dalje zakrešta dečji glasić, zalaja pas, začu se smeh s televizora, neko dosadno zanovetanje, naravno, ponovo pergola, mnogi su kod svoje šupe podigli pergolu i zasadili puzavicu. Mi ćemo zasaditi lozu, pomisli Sonja, hvatajući čašu hladne kisele vode obema rukama, i lepi beli *van der lan*,¹ pogodan za sve vrste zemljišta. Oduvek je želela kuću s baštom. Nije razumela zašto je tako potištena.

„Šta mi tu sediš tako sumorno?“, osorno zapita kćerkicu.

Kristina sleže ramenima i obesi glavu. Uprkos temperaturi, nosila je svoju omiljenu duksericu na kojoj je bio utisnut konj. Sonja pomisli: ako još jednom kaže da bi radije u kamp za ponije... ako se usudi... što se mene tiče može da se istopi u tom džemperu. „Pa?“

„Ništa“, reče Kristina nesrećnim glasom.

„Da odem po pomfrit?“, zapita Jap.

„Da, baš dobro“, reče Sonja zahvalno. „A Kristina će sigurno i krocket uz to.“

Kćerka odmahnu glavom bez dizanja pogleda. Sonja oseti skoro neodoljivu želju da vikne: dosta je bilo, DOSTA!

„A šta ćeš ti devojčice?“, zapita Jap. „Ili, hajde sa mnom pa tamo nešto izaberi?“

¹ Hol.: Van der Laan – vrsta belog grožđa. (Prim. prev.)

„Neću“, reče Kristina.

„Neću, Jape“, ispravi je Sonja. Odgovori učtivo s dve reči. Gledaj u onoga kome se obraćaš. I očešljaj kosu. I ispravi ramena. I obuci nešto lepo. Budi prijatna.

Valdo reče: „Meni donesi jedan frikadel s duplim majonezom, Jape. U stvari, poći ću s tobom.“ Spustio je konzervu piva, ustao i protegao se. Crna majica povukla mu se daleko iznad pupka, a razlivena crvena slova na njoj postala su nečitka, ali Sonja je znala šta je stajalo na tim malim grudima njenog sina: *If in doubt, knock them out.*²

„Baš lepo“, reče. Masirala je svoje bolno čelo dok mu se umorno smešila. Nelogično pomisli: i ja sam radila celog dana, da znaš.

Sonja je prodavala frizerskim salonima proizvode od kane.

Jap je prodavao ugostiteljima zamrzivače.

Upoznali su se u garaži za parkiranje.

„Imaš li nekoliko guldena za automat za igrice?“, zapita Valdo.

„Uzmi iz mog novčanika. Pet, Valdo. Ne više.“

Kristina ustade. „Mama, još nisam dobila džeparac.“

Sonja reče zajedljivo: „Nije valjda, ona je progovorila. Jeste li čuli? Čitava rečenica. Izgovorila je celu rečenicu.“

„Hajde, idemo“, reče Jap.

„Kada ću dobiti džeparac?“, tvrdoglavo zapita Kristina.

Sonja odmahnu rukom i zatvori oči. Kćerku je rodila jednog ledenog januarskog dana, tako bezbolno i brzo da je danima nesvesno čekala na trudove, na iskušenje koje je trebalo još doći. Osetila se zatečenom: živo biće koje je svih tih meseci gajila u sebi stiglo je skoro bez njene pomoći. Kristina je imala svoj plan, iznenadila ju je kao noćni lopov, potajno i neočekivano. Sonja nije volela slučajnosti; život ju je naučio da je sve ono što je neočekivano retko kad dobro.

„Mama! Sonja! Kada ću dobiti svoj džeparac?“

Sonja začkilji načas. „Naredne četiri nedelje nećeš dobiti ništa“, reče kratko. „To dobro znaš.“ Za vreme prepirke glavobolja je munjevito prešla s desne slepoočnice na levu, puneći joj lobanju statičkim elektricitetom. Kristinina učiteljica joj je govorila prigušenim glasom, neudobno sedeći na ivici nove kožne sofe. Tada su obe

² Engl.: Ako nisi siguran, udri po njima. (Prim. prev.)

gledale u devojčicu, Sonja zaprepašćeno, usred nove dnevne sobe, s novim čajnikom u ruci, učitaljica odmahujući glavom napućenih usana. Rekla je: „Stvarno sam malo zabrinuta zbog tebe, Kris.“

Kristina, zažarenog lica, grickajući nokte, sedela je s njima dok su joj ramena podrhtavala. Tek posle nekoliko sekundi Sonja je primetila da njena kćerka ne plače već da se nervozno smeje. To je još bilo najružnije. Uveče se nije usudila da ispriča Japu kako je to dete u školskom dvorištu zarđalim ekserom povredilo lice drugarice iz odeljenja, tek tako, bez razloga, sačekala ju je s ekserom u ruci kod parkinga za bicikle, devojčica je nosila naočare i protezu, lak plen, devojčica s lošim ocenama iz fizičkog.

Sonja je, takođe, prećutala Japu kako je kasnije našla Kristininu barbi obešenu o vešala, lepa kosa joj je bila odsečena, golo, savršeno telo išarano crvenim flomasterom. Prizor je bio toliko morbidan da joj se kosa digla na glavi. Drhtavim rukama je oslobodila lutku i oprala je, zadihano i uplašeno. Obukla joj je haljinu, zatim džemper, a preko toga jaknu, kao da je time htela da je zaštititi od kćerkine zle namere, položila ju je na krevet u barbinu kuću snova pa povukla prekrivač do prćastog nosa.

Oduvek je želela kćerku koja bi se igrala barbikom, kćerku koja bi zasijala kada bi videla cipelice veličine nokta.

Sonja sede i ispravi se. Reče osorno: „Pogledaj okolo gde se smuca Tomi, kako bismo svi seli za sto.“

Preko puta nje kćerka je ćuteći ustala s izbledelih jastučića. Tanke plava kosa padala joj je u oči. Povijenih ramena mrzovoljno se pokrenula. Sonja je pomislila razdražljivo: kao da za sobom vuče slona... moraću nešto da uradim u vezi s njenim držanjem.

Na peščanoj površini koja će uskoro postati njihova ulica ležale su palete s ukrasnim pločama pripremljene za majstore, ali zarđale metalne lajsne preko kojih su svih ovih meseci prelazili kamioni još nisu bile uklonjene. Izvitoperenih krajeva, vapile su za prstima koje si mogao da prebiješ ispod njih. Kris je skočila i svom težinom je tri, četiri puta tresnula o njih. Tada je izvela nekoliko karate-pokreta u vruć, sparan prostor. *Ja sam anđeo s dvoseklim mačem, ja sam Anđeo Pravde.*

Saznanje je uvek bilo najgore. Prepoznavanje tog pogleda u njegovim očima još na početku večeri. Okovratnik svoje dukserice po-